

РЕЦЕНЗИЯ
на научните трудове и учебната дейност
на гл. ас. д-р Кремена Георгиева Андонова,
представени за участие в конкурс за заемане на академична длъжност „доцент”
в професионално направление 3.7. „Администрация и управление” по специалност
„Икономика и управление” (Интегрирано регионално развитие),
обявен в ДВ бр. 103 от 23.12.2011 г. за нуждите на ВСУ „Черноризец Храбър”

Рецензент: доц. д-р Мария Димитрова Великова, ВСУ „Черноризец Храбър”, факултет „Международна икономика и администрация”, катедра „Администрация и управление” Професионално направление 3.7. „Администрация и управление”, научна специалност „Организация и управление извън сферата на материалното производство”

Настоящата рецензия е изготвена въз основа на документи, постъпили по конкурс, обявен от ВСУ „Черноризец Храбър” (ДВ, бр. 103 от 23.12.2011 г.) и на интернет-страницата на университета за нуждите на катедра „Администрация и управление” към Факултет „Международна икономика и администрация”. Представените по конкурса документи съответстват на изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и Инструкция № 6 към Наредба №3 за академичния състав на ВСУ „Черноризец Храбър”. Процедурата по конкурса е коректно спазена.

1. Общо представяне на получените материали

За участие в обявения конкурс е подал документи **единствен кандидат**: гл. ас. д-р *Кремена Георгиева Андонова* от ВСУ „Черноризец Храбър”. Документи за участие в конкурса са старателно и прецизно оформени и вярно отразяват постиженията на кандидата.

Представен е списък от *общо 26 публикации*, както следва: монография – 1, студия – 1, учебник – 1 (в съавторство, за който е *представен разделителен протокол*), статии – 23, 6 от които в чужбина (в т.ч. след придобиване на научна степен „доктор”: монография – 1, студия – 1, учебник – 1, статии – 17, 5 от които в чужбина).

Приемат се за рецензиране всичките 26 научни труда, които съответстват на тематиката на конкурса и са извън публикациите по дисертацията.

Публикациите на кандидата са добре представени в международното изследователско пространство: на 9 международни научни форуми, 6 от които в чужбина. Удоволствителна е приложената в документите на кандидата *справка за цитиране* на публикациите от други автори (цитирани са 12 публикации в 7 научни труда). Намирам това отражение на научните публикации на кандидата в нашата литература за *достатъчно* и съм уверена, че то непрекъснато ще нараства.

2. Данни за кандидата

Преподавателската и научна дейност на кандидата започва през 2004 г., когато, след спечелване на конкурс, е назначен като асистент към катедра „Публична администрация“. През 2010 г. придобива образователната и научна степен „доктор“ по научна специалност „Икономика и управление“ и е назначен на длъжността „главен асистент“, която заема и по настоящем.

Кремена Андонова притежава бакалавърска и магистърска степен по „Икономика и управление на строителството“, както и магистърска степен по публична администрация – „Териториална администрация“. От представената документация се вижда (представени са 5 сертификата), че тя непрекъснато повишава своята квалификация чрез различни форми на продължаващо обучение (обучение през целия живот).

Владее английски и руски език.

Член е на две международно признати и авторитетни професионални организации: Мрежа на институтите и училищата по публична администрация (NISPAcee); Световна асоциация на училищата и институтите по администрация (IASIA). Координатор е на международните членства и партньорства на катедра „Администрация и управление“.

3. Обща характеристика и оценка на научната продукция на кандидата

Научните интереси, представени в научната продукция на автора, са *фокусирани* и отразяват *теоретични и приложни аспекти* в следните направления: *интегрирано регионално развитие* (трудове № № I-1, II-13 и II-16 от списъка с публикации); *инвестиции и регионално развитие* (трудове № № II -1, II-3, II-4, II-5, II-6, II-7, II-12, II-14, II-17, III-2, III-3 от списъка с публикации); *местна конкурентоспособност в контекста на регионалното развитие* (трудове № № II-2, II-8, II-9, II -10, II-11, III-4, III-5 от списъка с публикации); *икономика на публичния сектор* (трудове № № I-2, IV-1 от списъка с публикации). Всички те имат отношение към тематиката на обявения конкурс и **отговарят на изискванията за академични публикации**, а именно:

- **Високо равнище на литературна и нормативна информираност** – демонстрирано е *отлично познаване на съвременни научни и информационни източници* в областта на регионалното развитие и политика. Източниците са ползвани коректно, позоваванията са посочени под линия на съответната страница. Широко е използвано Интернет пространството на български и чуждестранни уеб сайтове. Научната терминология е използвана с разбиране.

- **Актуалност и значимост на изследваните проблеми**, обусловени от съвременния дебат относно *регионалната политика*, който се насочва към нейните **предимства като интегриран подход за осъществяване на въздействия**. Прилагането на този подход на практика осигурява свързване на различните сфери (направления) на общественото развитие и се формира **подходящата рамка за интегрирани решения**, чрез която могат да се генерират определени добавени ефекти.

- Критично отношение към съществуващи научни тези и утвърдени автори, при видимо разграничени собствени позиции, изводи и приноси. Откроени са частично разрешени и неразрешени проблеми в областта на регионализацията, регионалната политика и интегрираното регионално развитие. Предложени са варианти за съвместни решения, които все по-често пресичат териториалните граници, на основата на широки партньорства и координация между управленските равнища.

- Ясен и логически издържан стил и език на изложение.

Резултатите от научните търсения на автора са представени разбираемо, прецизно и в добра логическа последователност. Сред тях, като по-съществени могат да се открият:

- Предложен е актуален прочит на теоретичните възгледи за разглежданата проблематика. Анализиран е специфичният понятиен апарат в тази сфера, който в голямата си част е дискусационен (регион, регионализъм, регионализация, регионално развитие, интегрирано регионално развитие, регионални различия). Направена е авторова интерпретация на интегрираното регионално развитие и свързаните с него основни понятия. Изведени са обективни фактори, които го определят, цели, които преследва, възможни инструменти за реализация (трудове № I-1 и № II-16 от списъка с публикации).

- Анализирани и оценени са европейската визия и националните възможности за формиране на подходяща платформа за реализация на политики за интегрирано регионално развитие (трудове № I-1 и № II-16 от списъка с публикации).

- Изследвана е връзката между глобализацията и регионализацията на икономиката и инвестиционната дейност, като е акцентирано върху тяхното многоаспектно влияние върху съвременното икономическо и социално развитие на национално и регионално равнище. Изведени са заплахите за България като страна с ограничен икономически потенциал. Очертани са предизвикателствата в това отношение, които основно се свързват със способността за разработване и последователно провеждане на интегрирани стратегии и политики за адаптиране на националната икономика към изискванията на глобалната конкуренция, за минимизиране на социалните издръжки на глобализацията, за преструктуриране на националния стопански комплекс с оглед по-ефективно участие на страната в международния икономически обмен. Това мотивира научните търсения по проблемите на интегрирането на националното и регионалните стопанства в световната икономика, във формираните глобални пазари на стоки, услуги, технологии, капитал и работна сила (трудове № II -1, II-3, II-6, II-7, II-17, от списъка с публикации).

- Проучени са проблемите в развитието на българските региони в контекста на глобална икономическа криза и променящи се ориентации за европейско развитие към 2020 г. Обоснована е потребността от ревизия на предизвикателствата в регионалното развитие на България, пренебрегването на които може да отклони курса на развитието от възприетите

европейски и национални цели и да остави българските региони в изолация (труд № II-14, от списъка с публикации). Въз основа на *проучване на степента на капитализация* на територията на Варненска област и съставните ѝ общини са *оценени ефектите* от развитието на световните кризисни процеси за България и социално-икономическото развитие на българските региони. В резултат на това се *стига до извода*, че едновременно с ограничаването на достъпа до инвестиционен ресурс се запазва териториалното разпределение на инвестициите, което води до задълбочаване на регионалните диспропорции при акумулирането на инвестиции в бъдеще, а оттам и до нарастване на заплахите и предизвикателствата пред регионалното развитие на България (труд № II-12 от списъка с публикации).

- *Обоснована е необходимостта за преход към адекватно антикризисно поведение на местната власт*, която като обект и субект на определени интеграционни и инвестиционни инициативи, разполага с необходимите лостове за ангажиране на ресурси и потенциали за изграждане на необходимия икономически капацитет. *Проучени са възможностите* за реализация на подобни инициативи, основани на законови регламенти, начини на изпълнение и източници на финансиране (труд № II-15 от списъка с публикации). *Систематизиран е управленски инструментариум* на местната власт за *моделиране на бизнес средата* (труд № II-8 от списъка с публикации). *Обосновани са предимствата и критичните точки* при прилагането на: управлението на общинската собственост, регионалния маркетинг, инвестициите в инфраструктура и човешки ресурси, институционалното взаимодействие и координация, като *действени интеграционни инструменти* за подобряване качеството на регионалната бизнес среда и за поощряване на регионалното развитие (трудове № № I-2, II-2, II-8, II-9, II -10, II-11, III-4, от списъка с публикации).

4. Характеристика и оценка на учебно-педагогическата дейност на кандидата

Кандидатът има *необходимата педагогическа натовареност* по учебните планове на ВСУ. Научната специалност и тематичната област на конкурса **съответства** на водените от него лекционни курсове. *Лекционните курсове са осигурени с учебни материали*, публикувани в e-school на информационния портал на ВСУ.

Считам, че е формулирана *оригинална конструкция от знания* върху която е изградено съдържанието на учебния материал по преподаваните учебни дисциплини. Съдържанието им отговаря на изискванията за високо научно-методическо равнище на провежданите учебни занятия и качествена подготовка на студентите.

Осигурена е *актуалност и значимост* на включените в учебните дисциплини *лекционни теми*. С тях, в студентите се формират нагласи за преосмисляне на целите, мобилизиране на личния потенциал, планиране поведението и предприемане на адекватни действия за постигане на компетентности, релевантни на бъдещите им задачи и функции.

За лекционния курс по *икономика на публичния сектор* е разработен учебник под същото наименование, в съавторство, за което е представен разделителен протокол. В курса са намерили място главните проблеми на темите от учебната програма, като материалът е разработен в съответствие със съвременните научни възгледи на икономическата теория. Учебникът има за цел да формира знания относящи се до теорията на икономиката на публичния сектор. Специално внимание е обърнато на основни понятия, закономерности и икономическите механизми.

Самостоятелно от гл. ас. д-р Кремена Андонова са разработени темите по проблемите на: макроикономическия кръгооборот и измерители; макроикономическото равновесие; разходите, доходите и производството; икономическия цикъл, безработицата и инфлацията; теориите на заетостта и на икономическия растеж; неравенството в разпределението на доходите; социалните програми; концесиите и обществените поръчки в публичния сектор; приватизацията на публичната собственост.

За подготовката на студентите като *учебни материали с висока степен на полезност* могат да се ползват и научни трудове №№ I-1, I-2 II-2, II-8, II-4, II-11, II-14, II-15 от списъка с публикациите.

Всички лекционни курсове се изнасят и предоставят на студентите под формата на *презентационни материали*. По време на занятията се поставят теми за самостоятелна работа и дискусия. В рамките на извънаудиторната заетост са осигурени занимания в практическа среда, напр. организират се теренни проучвания, извън университета, по предварително поставени практически задачи, във връзка с което, студентите изготвят и представят доклади за резултатите от извършените наблюдения.

Кандидатът има опит и в осъществяване на научно ръководство на дипломанти от ОКС „бакалавър“ и ОКС „магистър“.

Гл. ас. д-р Кремена Андонова има **съществен принос** в административно-управленските и организационните дейности на катедра „Администрация и управление“ към факултет „Международна икономика и администрация“. **Активно участва** във всички фази на разработването и актуализирането на учебната документация на специалност „Публична администрация“. Особени заслуги има във връзка с акредитацията и в подготовката на документите за следакредитационен контрол на ПН „Администрация и управление“, в организацията и провеждането на обучението в многомодулни специализации по публична администрация, осъществени по проект на бившето Министерство на държавната администрация и административната реформа, както и като **координатор** на участие на преподаватели от катедра „Администрация и управление“ в международни научни мероприятия, в т.ч. и в организацията и провеждането на Деветнадесетата

годишна конференция на NISPAcee „Публична администрация на бъдещето”, 19-22 май, 2011 г., чиито съорганизатор и домакин е ВСУ „Черниоризец Храбър”.

5. Научни и научно-приложни приноси на кандидата

Приемам научните и научно-приложните приноси по начина, по който са формулиирани от кандидата, а именно:

- На базата на систематизация на теоретичните виждания и дискусии по отношение на регионалната проблематика е направена *авторова интерпретация* на *интегрираното регионално развитие* и свързаните с него основни понятия. Изведени са обективни фактори, които го определят, цели, които преследва, възможни инструменти за реализация (публикации I-1, II-16, II-3).
- *Доказана е необходимостта и целесъобразността от прилагане на интегриран подход* към съвременните предизвикателства на регионалното развитие. *Идентифицирани* са *подходящи области за реализация на интегрирани политики за развитие*, на основата на проучени европейски практики в тази сфера (публикации I-1, II-13).
- На основата на ретроспективен и системен анализ на регионалната политика в България е *направена комплексна оценка* на *интегрираната платформа за регионално развитие*. *Обоснована е необходимостта* от понатъшното доразвиване и взаимно обвързване на системните ѝ компоненти – институционална организация, райониране, стратегическо планиране, териториално сътрудничество (публикация I-1).
- Аргументирана е тезата, че *необходимият фундамент за интегрирано регионално развитие* се осигурява от прилагането на инструментариума на стратегическото планиране и управление. Разкрити са *потребностите от формулиране на интегрирани решения*, ангажиращи разнообразни ресурси, институции и политики, чрез постигане на координация на всички политически и експертни равнища (публикация I-1).
- Систематизирани са *координационните и субординационните механизми* за постигане на *интегрирано стратегическо планиране на регионалното развитие*. Обосновани са потребностите от действена координация за постигането на единна логическа обвързка между поетите задължения в наднационален план, националните приоритети за комплексно развитие, регионалните потребности на социално-икономическото и пространственото развитие (публикация I-1).
- Изведени са *актуални проблеми* при управлението на държавната и общинската собственост, на основата на което са формулирани препоръки за рационализиране и усъвършенстване на управленските решения в тази сфера (публикации I-2, II-11, III-4).
- *Обоснована е необходимостта* от прилагане на *стратегически и програмен подход* при *управлението на собствеността* в публичния сектор. Структурирани са условни етапи в процеса на планиране, като е изяснена потребността от осъществяване на стратегическо

съответствие на дейностите по управление на собствеността в публичния сектор и социално-икономическата политика за развитие на национално и общинско равнище (публикации I-2).

- *Проведено е собствено изследване на пространствената конфигурация на капитала в отделни региони на България, на основата на което са очертани особеностите в териториалното разпределение на инвестициите, регионалната конкурентоспособност и развитие (публикации II-5, II-12, III-3).*

- *Систематизиран е управленски инструментариум на местната власт за моделиране на бизнес средата.* Обосновани са предимствата и критичните точки при прилагането на: управлението на общинската собственост, регионалния маркетинг, инвестициите в инфраструктура и човешки ресурси, институционалното взаимодействие и координация, като действени инструменти за регионално развитие (публикации II-2, II-8, II-9, II-10, II-11, III-4).

Посочените приносни моменти са **важна част от резултатите** от изследванията на кандидата след получаване на научната степен „доктор“. Те имат характер на *интерпретация, систематизация, доизясняване, обогатяване и приложение на съществуващата теория и методология* за формулиране на оценки, изводи и препоръки по проблемите на регионализацията, регионалната политика и интегрираното регионално развитие.

6. Оценка на личния принос на кандидата

Авторството на кандидата в представените за рецензиирани научни трудове е **неуспоримо**. Те са написани в *специфичен стил и начин на изложение*. **Личният принос** се забелязва лесно. Считам, че използваните материали са цитирани коректно. Анализът на тематичните линии в цялостната научна продукция на кандидата дава точна представа за неговите научни интереси и авторското му участие, като **не остава място за съмнения или неправилна интерпретация**.

7. Бележки и препоръки

Към кандидата могат да бъдат отправени следните *препоръки*:

- Да *систематизира и обогати публикациите* относящи се до водените лекционни курсове като ги обобщи и представи под формата на учебници или учебни пособия.
- Интерес би представлявало, *по-подробното разглеждане* от кандидата на необходимостта и възможностите на прилагането на подхода за *интегрирано регионално развитие* на най-ниското управленско равнище – *общината*, напр. чрез разработване и реализиране на *планове за интегрирано възстановяване на градската среда*.
- Да *засили участието* си в национални и международни *проекти и програми* в качеството си на експерт по проблемите на интегрираното регионално развитие и политика.

- Независимо, че в края на справката за *приносните моменти* е посочено кои приноси са научни, и кои – научно приложни, за по-голяма прегледност, добре би било това разделение да бъде направено при представянето (изписването) на приносите.

Посочените *бележки и препоръки* не омаловажават постиженията на кандидата и са направени с оглед *подобряване* на неговата *бъдеща дейност*.

8. Лични впечатления

Познавам Кремена Андонова като **утвърден преподавател и изследовател**. Със своята упоритост, последователност и желание да задълбочи познанията си, както в професионалната, така и в административната област, тя предизвиква уважение. Умело *съчетава* научните, преподавателските и административните умения, които изгражда в периода на работата си във ВСУ. *Ползва се с авторитет* сред студентите, поддържа *етични колегиални отношения* с останалите преподаватели от катедрата, факултета и университета. С поведението си на преподавател и изследовател *допринася за утвърждаването на академичната атмосфера*. Към тези качества следва да се прибавят нейната задълбоченост, самовзискателност, високо чувство за отговорност и последователност в търсенето на новостите в избраната научна област.

9. Заключение

На основание посочените факти от рецензията приемам, че *представените за оценка трудове* на кандидата **съответстват на темата на обявения конкурс** за доцент по научна специалност “Икономика и управление” (Интегрирано регионално развитие) за потребностите на Факултет „Международна икономика и администрация” при ВСУ “Черноризец Храбър”.

Считам, че кандидатът гл. ас. д-р Кремена Георгиева Андонова, преподавател във ВСУ “Черноризец Храбър”, **притежава** необходимата квалификация, трудова и професионална компетентност, лични качества и отговаря на изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и Инструкция № 6 към Наредба №3 за академичния състав на ВСУ „Черноризец Храбър” за *успешна работа като доцент по посочената научна специалност*.

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни, научно-приложни и приложни приноси, давам своята **положителна оценка** и с **убеждение** препоръчам на Научното жури да предложи на Научния съвет при ВСУ „Черноризец Храбър” да избере гл. ас. д-р Кремена Георгиева Андонова да заеме академичната длъжност „доцент” в професионално направление „Администрация и управление”, специалност „Икономика и управление” (Интегрирано регионално развитие).

19.03. 2011 г.

Рецензент:

(доц. д-р Мария Великова)